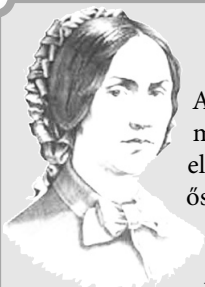

A Magreb-országokban nyugvó jeles magyarjaink

Mintegy két évtizede munkálkodom a jeles magyar személyek sírhelyadattárán. Ehhez kapcsolódva földolgoztam a kézikönyvek, lexikonok többségét. Sajnos személyes kutatást a Maghreb-térségben még nem végeztem, de az itt szereplők temetése biztosan, illetve nagy valószínűséggel itt történt. *

BÁNYAI JÚLIA

(1848/49: Bányai illetve Sárosi Gyula) * Vízakna, 1824 – † Kairó, 1883

Apja kincstári bányahivatalnok. Született 1824-ben Vízaknán (Alsó-Fehér megye). Műlovarnó, Sárossy Gyula ügyvéd felesége volt. Sárossy 1848 elején meghalt, özvegye volt férje nevében jelentkezett a honvédseregbe. 1848 őszén Bányai Gyula néven beállt a 27. (nagyváradai) honvédszászlóaljhoz s részt vett az erdélyi harcokban. 1849. február 9-én Piskinélt megsebesült. Áprilistól a Kolozsváron alakuló 153 főnyi női vadászszázad tagja. Júliusban hadnagy lett a 2. honvéd vadászrezd gyulafehérvári ostromseregben szolgáló részénél. Augusztus elejétől főhadnagy volt ugyanott a zsbíói fegyverletételig. Kimenekült. 1849 decemberében Sumlán Matta Ede honvédszászados felesége lett, és Kairóban vendéglőt nyitottak. Ott hunyt el 1883. november 1-jén.

TERZY ADOLF

* Fiume, 1820 – † ?

1820. december 11-én született Fiumében. Apja váltótörvényszéki bíró volt. 1836 és 1841 között a bécsi Hadmérnöki Akadémián tanult. 1843-tól hadnagy, 1846-tól főhadnagy a 9. (Miklós) huszárezredben. 1848 őszén ezredével Jelačić ellen harcolt, majd besorolt a honvédseregbe. November 16-tól alszászados volt ezredénél a feldunai hadtestben, majd az említett hadtest vezérkaránál. December 27-én beteget jelentett és eltávozott. 1849 májusában ismét szolgálatra jelentkezett, május 11-én parancsörtisztként Görgei tábornok mellé osztották be. A szabadságharc után megfosztották rangjától (Bécs, 1850 augusztus 13). 1868-tól Alexandriában élt.

HASZNOS IRÉN

* Budapest, 1913. február 27. – † Tunisz, 1968. január 25.

A Notre Dame de Sion nővérek sashegyi zárdájában nevelkedett, ugyanott lett gyorsírás- és nyelvtanár. 1935-ben belépett a rendbe, két év noviciátus után Wothig-ban és Saint Omer-ben tanult és tanított. 1948-ban Tuniszba helyezték, ahol fiatal leányok nevelője lett. 1958-ban elvégezte a Sorbonne-on az óvónőképző tanfolyamot. 1959-ben Tuniszban óvónőképzőt alapított, olyan sikerrel, hogy a tunéziai egészségügyi miniszter felkérte az Állami Óvónőképző megszervezésére és irányítására. Az iszlám világban rendkívül népszerű volt. Tuniszban a Borgeli temetőben nyugszik.

CZÉLKUTI RUDOLF, ZÜLLICH * Gyulafehérvár, 1813. július 3. – † Kairó, 1890. január 13.) Katonatiszti családból származott. Katonaiskolában tanult, 1839-ben lemondott tiszti rangjáról, és Bécsbe ment, ahol rövid ideig szobrászatot tanult. Görögországba akart eljutni, de pénz híján terve meghiúsult, és még 1839 végén Rómába ment. A negyvenes években Gyulay Lajos több éven keresztül anyagilag támogatta. 1845-ben Rómában készítette Madonna, 1846-ban Hera című márványszobrai. Ekkor Döbrentei Gábor és mások javaslatára megrendelést kapott Berzsényi Dániel és Hunyadi János szobrának elkészítésére, de a pénz összegyűjtése elhúzódott, s a Rómában anyagi zavarokkal küszködő Czélkuti pénzszerzés céljából kámeákat vésett (ő volt e technika egyetlen magyar mestere), melyeket 1850-ben és 1851-ben Döbrentei Gábor, Brunszwik Teréz és Prónay Sarolta árusított.

Nyomora miatt azonban 1855 végén kénytelen volt Pestre menni, ahol egy ideig jeles magyar személyiségekről készített kisebb szobrai árusításából próbált megélni. A magyar klasszicista szobrászat jeles képviselője. 1858-ban leplezték le a Nemzeti Színház előtt Katona Józsefet ábrázoló szobrát, melyet azonban már 1860-ban lebontottak, mert a közönségnek nem tetszett. Ez volt az első nagyobb magyar, szabadban felállított szobor. 1859-ben készítette el a Magyar Nemzeti Múzeum számára Berzsényi bronzszobrát, 1860-ban Balatonfüreden állították fel a Kisfaludy Károlyt megmintázó szobrát, de két év múlva ezt is eltávolították. A sok kudarc miatt Bécsbe, majd Párizsba ment, ahol nyomorúságos körülmények között élt. Rövid időre, mint nevelő visszatért Magyarországra, de azután Olaszországba ment, éveken keresztül Sziciliában tartózkodott. Onnan Kairóba ment, ahol régi érmek és csigák gyűjtésével foglalkozott. Műveinek egy részét 1845-től Czélkuti névvel jelölte, melynek használatától 1852-ben eltiltották. Juno című szobrát a Magyar Nemzeti Galéria őrzi.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- BONA GÁBOR: *Hadnagyok és főhadnagyok az 1848/49. évi szabadságharcban*. I. kötet. Budapest, 1998. 87.
Új Magyar Életrajzi Lexikon. I. kötet. Budapest, 2001–2007. 1033.
Magyar Katolikus Lexikon. IV. kötet. Budapest, 1993–2010. 636.
 BONA GÁBOR: *Századosok az 1848/49. évi szabadságharcban*. II. kötet. Budapest, 2008. 449.